

BUURTGESCHIEDENIS AMSTERDAMSE TRANSVAAL IN BEELD

wandel door de straten en ontdek bijzondere geschiedenis

De Amsterdamse Transvaalbuurt heeft een unieke geschiedenis. Deze geschiedenis kunt u zelf beleven tijdens een wandelroute door de buurt. Op verschillende plekken in de wijk zijn geschiedenispanelen opgehangen in de openbare ruimte. Verschillende thema's vertellen verschillende verhalen over de buurt vroeger en over de buurt nu. De panelen vormen samen een unieke route door de buurt. U kunt de volgorde en route zelfs

bepalen. Op het onderstaande kaartje zijn de verschillende locaties te zien. Gratis te bezoeken.

Hieronder de acht thema's en plekken

- 1. Buurtgeschiedenis Transvaal – Algemene inleiding [AH Krugerplein]**
- 2. Speelse onschuld - 85 jaar Speeltuinenvereniging Oost [Speeltuin Joubertstraat]**
- 3. Verzuiling - Omgang tussen verschillende bewonersgroepen [Reitzstraat]**
- 4. Samen leren, samen spelen - Scholen in de Transvaalbuurt [Kraaipanstraat]**
- 4a. Bewonerspaneel Kraaipanstraat – Verhalen over een straat [Kraaipanstraat]**
- 5. Het rode pleintje - Het socialistische karakter van de buurt [Transvaalplein]**
- 6. Concentratiebuurt - Jodenvervolging en deportatie [Transvaalstraat]**

ACHTERGROND INFORMATIE OVER DE GEKOZEN THEMA'S

De geschiedenis van de Transvaalbuurt begint in 1903, toen het stratenplan werd getekend door de bekende architect Berlage. Sommige delen van de buurt zijn zelfs ouder. Om die geschiedenis te leren kennen kunt u een wandeling maken langs geschiedenispanelen in de buurt. Op het bijgevoegde kaartje vindt u de verschillende locaties. De wandeling start voor de etalage van de Albert Heijn aan het Krugerplein.

1. Algemene inleiding 'Buurtgeschiedenis Transvaal'

Locatie: Albert Heijn Krugerplein

De Transvaalbuurt heeft een heel eigen karakter. Dat komt onder meer door de afgesloten ligging tussen de Ringvaart en de spoordijk. De geschiedenis van de buurt kent enkele unieke aspecten. Het was de eerste geplande arbeidersbuurt van Amsterdam. In 1903 tekende architect Berlage het stratenplan. De buurt werd een proeftuin voor sociale woningbouw. De bewoners waren zeer idealistisch en streden voor betere leefomstandigheden van arbeiders. De overwegend joodse populatie gaf de buurt een heel eigen karakter.

2. Speelse onschuld

Locatie: Speeltuin Joubertstraat

Actieve bewoners hebben rond 1928 een speeltuinvereniging oprichtten om buurtkinderen veilig te kunnen laten spelen. Er werden sport- en spelactiviteiten georganiseerd. Minder onschuldig was de oorlogsperiode, toen hier een verplichte joodse dagmarkt werd gehouden. In de jaren '50

werden in het clubgebouw films vertoond.

3. Verzuiling

Locatie: Reitzstraat, ter hoogte van nummer 147-159

De Nederlandse samenleving was tussen 1920 en 1950 verdeeld in politieke en maatschappelijke 'zuilen'. Katholieken, protestanten, liberalen, socialisten en communisten hadden eigen politieke partijen, eigen winkels, eigen kranten, etc. Ze leefden naast elkaar, maar niet met elkaar. Dat was ook het geval in de Transvaalbuurt. Tegenwoordig kent de buurt een andere verdeling tussen bewonersgroepen.

4. Samen leren, samen spelen

Locatie: Kraaipanstraat, ter hoogte van nummer 50

De kinderrijke Transvaalbuurt kende eind jaren '30 maar liefst veertien scholen. De meeste scholen waren openbaar. Maar er waren ook een joodse school en een christelijke school. Tijdens de Tweede Wereldoorlog moesten joodse kinderen verplicht naar aparte scholen. Vanuit een school aan de Kraaipanstraat werd ook verzet gepleegd. Tegenwoordig zijn er nog maar twee scholen in de buurt. De meeste schoolgebouwen hebben een andere bestemming gekregen.

4a. Bewonerspaneel Kraaipanstraat

Locatie: Kraaipanstraat, op de zijgevel van nummer 65

Bewoners van de Kraaipanstraat en omgeving hebben verhalen en foto's verzameld over hun beleving van deze straat. Het geeft een mooi beeld van het leven in dit stukje Transvaalbuurt in de afgelopen 100 jaar.

5. Het rode pleintje

Locatie: Negen erkers rondom het Transvaalplein

Het Transvaalplein vromde in de jaren '20 en '30 de ontmoetingsplek voor actieve socialisten uit heel Amsterdam Oost. De bewoners van het plein waren zeer politiek bewust. Zij streefden naar betere leefomstandigheden voor arbeiders. Op het plein werden allerlei manifestaties gehouden, zoals feestelijke 1-mei vieringen. Ook de Arbeiders Jeugdcentrale organiseerde er bijeenkomsten.

6. Concentratiebuurt

Locatie: Transvaalstraat, ter hoogte van nummer 115

De overwegend joodse Transvaalbuurt werd voor de Tweede Wereldoorlog ook wel de 'Tweede Jodenbuurt' van Amsterdam genoemd. De Duitse bezetting maakte daar een einde aan. De Transvaalbuurt werd een 'concentratiebuurt', een soort openluchtgevangenis. Vele duizenden joden zijn van hieruit gedeporteerd.